

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ № 1

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИМІНАЛІСТИКА

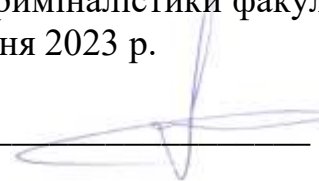
Галузь знань 26 Цивільна безпека
Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Правоохоронна діяльність (поліцейські)
Шифр за ОПП: ОК 15

Розробники:

ОДЕРІЙ Олексій – професор
кафедри кримінального процесу та
криміналістики факультету № 1,
д.ю.н., професор

КРУШЕНИЦЬКИЙ Андрій –
т.в.о. завідувача кафедри кримінального
процесу та криміналістики факультету № 1

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
кримінального процесу та криміналістики факультету № 1
Протокол № 1 від «03» серпня 2023 р.

Т.в.о. завідувача кафедри **Андрій КРУШЕНИЦЬКИЙ**

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
Правоохоронна діяльність (поліцейські)
«03» серпня 2023 р.

Гарант ОПП

Ольга МЕРДОВА

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	3-й	
Семестр:	5,6-й	
Кількість кредитів ЄКТС / годин	5 /150	
Модулів:	2	
Змістових модулів:	4	
Лекції:	30 годин	
Семінарські:	12 годин	
Практичні:	32 годин	
Самостійна робота:	76 годин	
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	залік, екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:1	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців та фахівчинь правоохоронної діяльності для реалізації завдань Національної поліції України у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку у частині формування теоретичних знань і практичних навичок у галузі криміналістики, набутті загального уявлення про загальнотеоретичні та спеціальні методи, прийоми і засоби криміналістичного забезпечення потреб кримінального судочинства.

Завдання: засвоєння предмету криміналістики, визначення ролі криміналістики та її місця у системі наукового знання щодо питань боротьби зі злочинністю, досудового і судового кримінального провадження, набуття вмінь використання теоретичних положень криміналістики та набуття навичок їх застосування під час кримінального провадження.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити навчальної дисципліни: «Кримінальний процес», «Кримінальне право».

Постреквізити навчальної дисципліни: «Дізнання», «Методика розслідування кримінальних проступків»

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Результати вивчення дисципліни	Програмні результати навчання								
	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 8	ПРН 10	ПРН 12	ПРН 15	ПРН 18	ПРН 25	ПРН 26
знати предмет криміналістики, місце криміналістики в системі юридичних наук; систему криміналістики, характеристику складових елементів системи криміналістики; закономірності об'єктивної дійсності, що вивчаються криміналістикою; методи та завдання криміналістики на сучасному етапі розвитку суспільства				+					
знати поняття, завдання та джерела криміналістичної техніки, правові, організаційні, етичні і тактичні засади використання техніко-криміналістичних засобів						+			

знати поняття криміналістичної тактики, її систему та завдання, взаємозв'язок криміналістичної тактики з криміналістичною технікою і методикою; поняття та класифікацію криміналістичних версій, етапи їх побудови та перевірки; поняття і сутність планування розслідування, принципи планування розслідування, особливості окремих видів планування розслідування; основні категорії криміналістичної тактики			+						
знати тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій						+			
знати поняття, сутність і завдання криміналістичної методики, принципи та джерела криміналістичної методики; структуру видової методики розслідування кримінальних правопорушень; поняття, сутність та елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень; особливості розслідування окремих видів кримінальних правопорушень				+					
вміти аналізувати і оцінювати первинну інформацію, яка містить ознаки кримінального правопорушення; використовувати техніко-криміналістичні засоби для виявлення, фіксації та вилучення слідів, інших речових доказів, фіксації ходу та результатів слідчих (розшукових) дій	+	+	+	+	+				
вміти формулювати версії і визначати напрями розслідування кримінальних правопорушень, планувати проведення слідчих (розшукових) дій	+	+						+	+

вміти тактично кваліфіковано проводити слідчі (розшукові) дії; ефективно взаємодіяти з правоохоронними органами при розслідуванні кримінальних правопорушень		+	+				+		+	+
вміти оцінювати слідчі ситуації та приймати оптимальні тактичні рішення при розслідуванні окремих видів кримінальних правопорушень; приймати рішення, спрямовані на попередження кримінальних правопорушень за матеріалам певного кримінального провадження		+	+				+		+	+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	семінар.	практичн.	сам. раб		лекції	семінар.	практичн.	сам. раб
1	2	3	4	5	8	9	10	11	12	15
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Загальні положення криміналістики										
Тема 1. Предмет, система, завдання і методи криміналістики	2				2					
Тема 2. Криміналістична ідентифікація і діагностика	10	2		2	6					
Разом за змістовим модулем 1	12	2		2	8					
Змістовий модуль 2. Криміналістична техніка										
Тема № 3. Загальні положення криміналістичної	4		2		2					

техніки										
Тема № 4. Криміналістична фотографія та відеозапис	6	2		2	2					
Тема № 5. Трасологія	10	2	2	2	4					
Тема № 6. Габітологія	4	2			2					
Тема № 7. Криміналістичне зброєзнавство	8	2	2		4					
Тема № 8. Криміналістичне документознавств о	8	2		2	4					
Тема № 9. Криміналістична реєстрація <i>Модульна контрольна робота</i>	8	2	2		4					
Разом за змістовим модулем 2	48	12	8	6	22					
Усього за модулем 1	60	14	8	8	30					
Модуль 2										
Змістовий модуль 3. Криміналістична тактика										
Тема № 10. Загальні положення криміналістичної тактики	6	2		2	2					
Тема № 11. Слідчі версії та планування розслідування.	4			2	2					
Тема № 12. Тактика слідчого огляду і освідування	10	2		4	4					
Тема № 13. Тактика допиту	8	2		2	4					
Тема № 14.	4			2	2					

Тактика обшуку										
Тема № 15. Тактика пред'явлення для впізнання	6	2		2	2					
Тема № 16. Тактика слідчого експерименту	8	2		2	4					
Тема № 17. Тактика використання спеціальних знань	4		2		2					
Разом за змістовим модулем 3	54	10	2	16	26					
Змістовий модуль 4. Криміналістична методика										
Тема № 18. Загальні положення криміналістичної методики	6		2		4					
Тема № 19. Методика розслідування вбивств	8	2		2	4					
Тема № 20. Методика розслідування зґвалтувань	8	2		2	4					
Тема № 21. Методика розслідування крадіжок	8	2		2	4					
Тема № 22. Методика розслідування розбоїв	6			2	4					
Тема № 23. Методика розсліду- вання прийняття пропозиції, обіцянки або одержання	4				4					

неправомірної вигоди службовою особою Модульна контрольна робота										
Разом за змістовим модулем 4	36	6	2	8	20					
Усього за модулем 2	90	16	4	24	46					
Усього годин	150	30	12	32	76					

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ

Тема № 1. Предмет, система, завдання і методи криміналістики. Предмет криміналістики. Механізм вчинення кримінального правопорушення та його елементи. Закономірні зв'язки способу вчинення кримінального правопорушення. Сліди кримінального правопорушення. Діяльність по виявленню, фіксації, вилученню і використанню слідів – джерел доказів при розслідуванні кримінальних правопорушень. Закономірності цієї діяльності. Система науки криміналістики. Загальнотеоретичні положення, криміналістична техніка, криміналістична тактика і криміналістична методика, їх взаємозв'язок. Місце криміналістики в системі наукового знання, її співвідношення з кримінальним правом, кримінальним процесом, кримінологією, оперативно-розшуковою діяльністю. Історія виникнення і розвитку криміналістики. Методи криміналістики. Всезагальний метод пізнання. Загальнонаукові методи. Спеціальні криміналістичні методи. Завдання криміналістики щодо удосконалення діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю. Значення криміналістичних знань в професійній підготовці кадрів для Національної поліції.

Тема № 2. Криміналістична ідентифікація і діагностика. Поняття і наукові засади криміналістичної ідентифікації, її значення у слідчій, експертній і судовій діяльності. Види та форми криміналістичної ідентифікації. Ідентифікаційні ознаки і властивості, їх класифікація. Ототожнення і встановлення групової належності. Об'єкти і суб'єкти криміналістичної ідентифікації. Процес криміналістичної ідентифікації. Методика ідентифікаційних досліджень. Застосування математичних і кібернетичних методів у ідентифікаційних дослідженнях. Поняття і сутність криміналістичної діагностики. Наукові засади криміналістичної діагностики. Діагностичні завдання та методика їх вирішення. Значення криміналістичної діагностики для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Встановлення групової належності. Об'єкти, відносно яких може бути встановлена, як

правило, тільки групова належність. Значення встановлення групової належності при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Змістовий модуль 2. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА

Тема № 3. Загальні положення криміналістичної техніки. Поняття, завдання і структура криміналістичної техніки. Джерела формування та розвитку криміналістичної техніки. Поняття технічного засобу, технічного прийому. Комплекти технічних засобів, що використовуються слідчим, інспектором-криміналістом при проведенні слідчих (розшукових) дій. Пересувні криміналістичні лабораторії. Критерії допустимості використання технічних засобів і методів роботи з доказами у кримінальному судочинстві. Доказове значення результатів застосування криміналістичної техніки. Перспективи розвитку криміналістичної техніки. Проблеми автоматизації криміналістичних досліджень.

Тема № 4. Криміналістична фотографія та відеозапис. Поняття, можливості фіксації і дослідження візуальної інформації з метою розслідування кримінальних правопорушень. Криміналістична фотографія: види (орієнтуюча, оглядова, вузлова та детальна), методи і прийоми. Судово-оперативна фотографія: особливості фотографування місця події, трупа, речових доказів, живих осіб. Судово-дослідницька фотографія: поняття, завдання, методи. Особливості застосування відеозапису: види, способи і засоби її здійснення при проведенні слідчих (розшукових) дій. Правила оформлення результатів застосування засобів і методів фіксації візуальної інформації. Фототехнічна експертиза: поняття, завдання і призначення. Використання матеріалів відеозапису на досудовому розслідуванні і в суді.

Тема № 5. Трасологія. Предмет, система і завдання слідознавства. Наукові засади слідознавства. Механізм утворення слідів і їх класифікація. Види та характеристика слідів: людини (рук, ніг, тіла, зубів, виділень організму, взуття, одягу, рукавичок), транспортних засобів, знарядь зламу і інструментів, матеріалів, речовин і виробів. Предмети як сліди кримінального правопорушення. Сліди рук. Дактилоскопія як розділ трасології. Будова шкіри на долонях рук. Типи і види папілярних узорів пальців рук і долоні. Властивості папілярних узорів. Загальні правила виявлення, огляду, фіксації і вилучення слідів рук. Засоби та методи виявлення, фіксації, вилучення слідів рук. Значення і можливості попереднього дослідження слідів рук у процесі проведення слідчих (розшукових) дій та використання отриманих результатів у розслідуванні кримінальних правопорушень. Дактилоскопічна експертиза. Сліди ніг та взуття. Загальні правила виявлення, огляду, фіксації і вилучення слідів ніг та взуття. Засоби та методи виявлення, фіксації, вилучення слідів ніг та взуття. Значення і можливості попереднього дослідження слідів ніг та взуття у процесі проведення слідчих (розшукових) дій та використання отриманих результатів у розслідуванні кримінальних правопорушень. Трасологічна експертиза слідів і об'єктів. Інші сліди людини. Особливості виявлення, фіксації та вилучення таких слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал. Сліди транспортних засобів. Особливості виявлення, фіксації та вилучення таких слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал. Сліди знарядь зламу та

інструментів. Особливості виявлення, фіксації та вилучення таких слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал. Мікрооб'єкти та запахові сліди. Особливості виявлення, фіксації та вилучення мікрооб'єктів та запахових слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал.

Тема № 6. Габітологія. Габітологія, як розділ науки криміналістики, її наукові основи. Поняття та наукові засади ототожнення особи за ознаками зовнішності, їх ідентифікаційне значення та класифікація. Система опису ознак зовнішності. Функціональний портрет людини. Засоби та методи фіксації зовнішніх ознак людини. Джерела інформації про ознаки зовнішності людини. Використання даних про ознаки зовнішності у розшуку осіб, організації обліків і розслідування кримінальних правопорушень. Портретна експертиза: поняття, питання, що вирішуються, методи проведення, підготовка матеріалів для її призначення.

Тема № 7. Криміналістичне зброєзнавство. Поняття та зміст зброєзнавства, його наукові засади. Механізм пострілу і утворення слідів пострілу. Види та характеристика об'єктів балістичного дослідження: вогнепальної зброї, боєприпасів, слідів пострілу. Особливості виявлення, фіксації та вилучення зброї, боєприпасів та слідів пострілу, їх інформаційно-доказовий потенціал. Встановлення обставин використання зброї: спосіб виготовлення, напрямку, місця та дистанції пострілу. Холодна зброя. Поняття, класифікація. Особливості виявлення, фіксації та вилучення холодної зброї, її інформаційно-доказовий потенціал. Види вибухових речовин та пристроїв, що використовують при вчиненні кримінального правопорушення. Механізм вибуху і утворення його слідів. Особливості виявлення, фіксації та вилучення вибухових речовин, пристроїв та слідів вибуху, їх інформаційно-доказовий потенціал. Експертиза зброї та слідів і обставин її використання, вибухотехнічна експертиза.

Тема № 8. Криміналістичне документознавство. Поняття, види та наукові засади криміналістичного дослідження документів. Поняття і види документів. Значення документів як джерела доказів. Загальні правила огляду документів – речових доказів. Дослідження рукописних документів. Поняття письма та почерку. Ознаки письмової мови і почерку, їх класифікація та ідентифікаційне значення. Можливості встановлення властивостей та стану особи за почерком. Почеркознавча експертиза та лінгвістична експертиза мовлення (авторознавча, семантико-текстуальна): поняття, завдання, можливості та підготовка матеріалів для призначення. Технічне дослідження документів: поняття, зміст і види. Види підробки документів. Ознаки зміни тексту документу та способи їх виявлення. Встановлення способу виготовлення документу і давності виконання тексту. Ідентифікація засобів і матеріалів, використаних для виготовлення документів. Поновлення змісту пошкоджених документів. Ознаки підробки відбитків печаток і штампів. Дослідження поліграфічної продукції. Встановлення виду, способу друку та особливостей використаних засобів (друкарських форм) з метою розшуку місця виготовлення досліджуваного матеріалу. Технічна експертиза документів: поняття, коло вирішуваних питань, підготовка матеріалів для призначення.

Тема № 9. Криміналістична реєстрація. Поняття, завдання та види криміналістичної реєстрації. Наукові і правові засади криміналістичного обліку. Спосіб вчинення та приховання кримінального правопорушення як обліково-реєстраційний елемент злочинної діяльності. Система, принципи організації і функціонування криміналістичних обліків. Взаємозв'язок окремих видів обліків. Способи реалізації даних обліків у розшуку осіб, предметів, у розслідуванні кримінальних правопорушень. Допоміжні інформаційні системи, що використовують правоохоронними органами в розшуковій діяльності. Тенденції та перспективи розвитку криміналістичних обліків, проблеми їх автоматизації і комп'ютеризації.

Змістовий модуль 3. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА

Тема № 10. Загальні положення криміналістичної тактики. Криміналістична тактика як складова частина науки криміналістики. Використання положень логіки, психології, соціології та інших наук в тактиці. Поняття тактичного завдання розслідування і засобів її вирішення (тактичний прийом, тактична комбінація, тактична операція). Принципи слідчої тактики як критерії допустимості і ефективності використання тактичних засобів. Тактика слідчих (розшукових) дій та її співвідношення з процесуальним порядком їх проведення. Поняття слідчої ситуації і тактичного рішення. Тактичний ризик. Взаємозв'язок криміналістичної тактики і техніки в розслідуванні кримінальних правопорушень.

Тема № 11. Слідчі версії та планування розслідування. Особливості пізнання при розслідуванні кримінальних правопорушень. Версія – метод пізнання при розслідуванні кримінальних правопорушень. Види версій. Загальні і окремі версії. Типові та конкретні версії. Ретроспективні та перспективні версії. Слідчі, оперативно-розшукові, експертні, судові версії. Побудова версій. Основні правила побудови версій. Обґрунтованість версій доказами. Роль узагальнень слідчої практики у побудові версій. Використання логічного апарату (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії тощо). Перевірка версій. Основні правила перевірки версій. Поняття і сутність планування розслідування. Принципи планування розслідування. Вивчення та врахування характеру слідчої ситуації як умови забезпечення ефективності планування розслідування та реалізації його принципів. Особливості різних варіантів планування: окремої слідчої (розшукової) дії, тактичної операції, роботи по кримінальному провадженню в цілому, розслідування багатоепізодних проваджень. Техніка планування розслідування. Вимоги до плану розслідування. Допоміжна документація при плануванні. Значення версій при плануванні розслідування, підготовці і проведенні окремих слідчих (розшукових) дій (огляду місця події, обшуку та ін.).

Тема № 12. Тактика слідчого огляду і освідування. Механізм відображення кримінальних правопорушень в оточуючій матеріальній обстановці. Види слідів. Види огляду і їх особливості. Кримінальні процесуальні основи огляду. Поняття місця події. Значення огляду місця події при розслідуванні кримінальних правопорушень. Загальні тактичні положення огляду місця події. Учасники огляду та їх функції. Підготовка до огляду. Стадії

огляду місця події. Тактичні завдання, що вирішуються під час огляду. Негативні обставини та їх значення. Фіксація результатів огляду місця події: застосування засобів криміналістичної техніки, складання протоколу та додатків до нього. Огляд трупа, документів, речей, транспортних засобів, тварин, ділянок місцевості і приміщень, які не є місцями подій. Процесуальні правила та особливості тактики огляду живої людини – освідування. Організація і тактика проведення огляду місця події під час досудового розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури. Особливості огляду вирви, залишків авіаційних бомб, артилерійських снарядів, ракет, мін, ручних гранат, вогнепальної зброї та слідів її застосування. Правила огляду пошкодженого транспортного засобу. Складання протоколу огляду і додатків до нього.

Тема № 13. Тактика допиту. Поняття допиту, його види і значення в розслідуванні кримінальних правопорушень. Наукові основи допиту. Поняття тактичних прийомів допиту, критерії (принципи) їх допустимості. Загальні положення тактики допиту. Підготовка допиту: визначення обставин, що складають предмет допиту; визначення черговості допитів осіб і способу їх виклику на допит, збирання інформації про допитувану особу; вибір часу і місця допиту; технічні забезпечення; складання плану допиту. Структура допиту: вступна частина; вільна розповідь; постановка питань. Поняття психологічного контакту і прийоми його встановлення. Тактика допиту потерпілих і свідків. Тактика допиту підозрюваних. Прийоми встановлення психологічного контакту з допитуваним. Тактичні прийоми допиту: надання допомоги допитуваному у відновленні забутого, викриття неправдивих показань, подолання позиції відмови від дачі показань тощо. Тактичні прийоми допиту в безконфліктній ситуації. Тактичні прийоми допиту в конфліктній ситуації. Використання доказів на допиті. Участь в допиті спеціаліста, адвоката та ін. Процесуальні правила та особливості тактики допиту неповнолітніх. Процесуальні правила та тактичні особливості підготовки і проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб. Організація і тактика допиту потерпілих і очевидців події нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час опитування/допиту потерпілих в результаті нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури. Особливості проведення допитів потерпілих / свідків стосовно дослідження фактів сексуального насильства в умовах збройного конфлікту.

Тема № 14. Тактика обшуку. Поняття обшуку як способу збирання доказів при розслідуванні кримінальних правопорушень. Кримінальна процесуальна регламентація проведення обшуку. Види обшуку. Психологічні засади тактики обшуку. Тактика обшук житла чи іншого володіння особи. Підготовка до обшуку. Тактичні рекомендації про порядок дій слідчого та інших членів слідчо-оперативної групи на місці проведення обшуку. Тактика обшуку в приміщенні і на ділянці місцевості. Використання науково-технічних засобів під час проведення обшуку. Ознаки сховища і тактичні прийоми їх виявлення. Особистий обшук. Взаємозв'язок технічних засобів і тактичних

прийомів обшуку. Особливості тактики обшуку в готелях, гуртожитках. Технічні засоби фіксації результатів обшуку, складання протоколу.

Тема № 15. Тактика пред'явлення для впізнання. Поняття пред'явлення для впізнання як способу збирання доказів при розслідуванні кримінальних правопорушень та його психологічні основи. Види пред'явлення для впізнання. Підготовка до пред'явлення для впізнання. Особливості проведення допиту особи, яка може бути суб'єктом впізнання, загальний порядок і тактичні положення пред'явлення для впізнання живих осіб, трупів, предметів, тварин тощо. Особливості проведення пред'явлення для впізнання осіб за динамічними ознаками. Особливості проведення пред'явлення для впізнання об'єктів за фотознімками. Фіксація перебігу і результатів пред'явлення для впізнання: використання технічних засобів, складання протоколу та додатків до нього.

Тема № 16. Тактика слідчого експерименту. Поняття слідчого експерименту як способу перевірки і уточнення доказів, а також збирання нового доказового матеріалу. Процесуальні правила проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Види слідчого експерименту. Його сутність і значення в розслідуванні кримінальних правопорушень. Підготовка і тактичні прийоми проведення слідчого експерименту. Оцінка результатів слідчого експерименту. Фіксація перебігу і результатів слідчого експерименту: використання технічних засобів, складання протоколу та додатків до нього.

Тема № 17. Тактика використання спеціальних знань. Поняття спеціальних знань та форми їх використання у кримінальному судочинстві. Мета використання спеціальних знань в кримінальному судочинстві. Участь спеціаліста у підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій. Тактика взаємодії слідчого зі спеціалістами. Поняття та види експертиз. Криміналістична експертиза, класифікація видів криміналістичних експертиз. Підстави обов'язкового проведення експертизи. Організація, структура і функції експертних установ системи МВС, МЮ України. Тактика призначення експертизи. Формування питань експерту. Поняття і види зразків для експертного дослідження, процесуальні правила та тактика їх одержання. Дотримання законності і етичних норм. Використання допомоги спеціалістів. Фіксація перебігу одержання зразків. Особливості призначення комплексної, додаткової і повторної експертиз. Взаємодія слідчого з експертом під час проведення експертизи. Процес експертного дослідження, його стадії. Види висновків експерта. Наукові критерії оцінки висновку експерта слідчим.

Змістовий модуль 4. КРИМІНАЛІСТИЧНА МЕТОДИКА

Тема № 18. Загальні положення криміналістичної методики. Поняття, завдання та значення криміналістичної методики. Закономірності злочинної діяльності і слідчої практики, що вивчаються криміналістичною методикою. Принципи та джерела криміналістичної методики. Структура криміналістичної методики. Загальні положення і наукові засади криміналістичної методики. Потреби слідчої практики як умова розвитку криміналістичної методики. Етапи розслідування та їх характеристика. Профілактична діяльність слідчого. Поняття, сутність та види слідчих ситуацій. Компоненти слідчої ситуації.

Фактори, що обумовлюють формування та розвиток слідчих ситуацій. Слідча ситуація як підстава прийняття тактичних рішень. Поняття і сутність криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень. Співвідношення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень з кримінально-правовою та кримінологічною характеристиками. Зміст криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. Виявлення і репрезентативність кореляційних зв'язків елементів криміналістичної характеристики певного виду кримінальних правопорушень як умова її практичного інформаційного і методичного значення для розслідування кримінальних правопорушень. Перспективи та умови формування (розробки) об'єктивно достовірних інформаційних моделей криміналістичних характеристик окремих видів кримінальних правопорушень.

Тема № 19. Методика розслідування вбивств. Криміналістична характеристика вбивств. Ознаки вчинення вбивства неповнолітніми. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування вбивств. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – виявлення трупу з ознаками насильницької смерті. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – виявлення частин трупу. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – порушення кримінального провадження у зв'язку із заявою про зникнення людини за обставин, що вказують на вбивство. Огляд місця події і трупу. Заходи зі встановлення особи вбитого. Призначення судово-медичної експертизи трупу. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного, залежно від способів вбивства (з використанням вогнепальної зброї, колючо-ріжучих засобів, шляхом задушення, отруєння тощо). Використання криміналістичних обліків. Допит підозрюваного, обшук. Призначення криміналістичних та інших видів експертиз. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий експеримент.

Тема № 20. Методика розслідування зґвалтувань. Криміналістична характеристика зґвалтування. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – знаходження заяви потерпілого про кримінальне правопорушення, вчинене знайомою йому особою. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – надходження заяви потерпілого про кримінальне правопорушення, вчинене не знайомою йому особою. Огляд місця події. Допит потерпілого. Освідування потерпілого. Судово-медична експертиза потерпілого. Судово-біологічна експертиза речових доказів. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Допит

підозрюваного. Огляд одягу підозрюваного. Судово-медична експертиза підозрюваного та інші види експертизи. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Особливості розслідування згвалтувань та фактів сексуального насильства в умовах воєнного стану.

Тема № 21. Методика розслідування крадіжок. Криміналістична характеристика крадіжок. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування за заявою потерпілого (матеріально-відповідальної, посадової особи). Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування у зв'язку із затриманням підозрюваного на місці вчинення кримінального правопорушення. Огляд місця події. Допит потерпілого (заявника). Інсценування крадіжки, як спосіб приховання розкрадань та ін. дій. Призначення криміналістичних експертиз. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий експеримент.

Тема № 22. Методика розслідування розбоїв. Криміналістична характеристика розбоїв. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування за заявою потерпілого. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування у зв'язку із затриманням підозрюваного під час вчинення кримінального правопорушення чи після нього. Особливості розслідування розбійних нападів на квартири громадян, установи банків тощо. Допит потерпілого. Огляд місця події. Освідування і судово-медична експертиза потерпілого. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Пред'явлення підозрюваного та предметів для впізнання. Призначення експертиз. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий експеримент.

Тема № 23. Методика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типових слідчих ситуацій

початкового етапу розслідування. Допит заявника. Негласні слідчі (розшукові) дії. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Підготовка і призначення експертизи звукозапису, почерку та ін. видів експертиз. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання, у тому числі з використанням поліцейських квестів.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми навчання

	Поточний контроль			Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Залік/екзамен
	30	10	20	40
Всього за навчальну дисципліну	100			

Для переведу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 30 =$$

Модульна контрольна робота

- 19-20 балів – «5» відмінно;
- 15-18 балів – «4» добре;
- 10-14 балів – «3» задовільно;
- 0-9 балів – «0» незадовільно.

При оцінюванні заліку/екзамену на денній формі навчання застосовуються такі критерії:

- 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти

			надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярної ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 384 с.
2. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 [А.Ф. Волобуєв, О.В. Одерій, Р.Л. Степанюк та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярної ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 312 с.
3. Пясковський В.В. Криміналістика: підручник. К., 2016.
4. Практикум з криміналістики: навч. посібник за ред. В.Ю. Шепітька; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». К.: Ін Юре, 2013. 127 с.
5. Іщенко А.В. Криміналістика у питаннях та відповідях: навч. посібник. Х., 2015.
6. Удовенко Ж.В. Криміналістика: конспект лекцій. К., 2016.
7. Методика розслідування окремих видів злочинів: навч. посібник О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк, О.В. Захарова та ін.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 2-ге вид., перероб. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 312 с.
8. Крушеницький А., Литвиненко О., Коваленко А. Дії слідчо-оперативних груп Національної поліції з документування злочинів, пов'язаних із збройною агресією проти України : навчально-методичне видання з навчального курсу (факультативу). За заг. ред. О. Волобуєвої. Кропивницький, 2023.

Додаткова

1. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг, В.М. Плетенець, Ю.А. Чаплинська]. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Ліра ЛТД, 2017. 480 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/pdf>.
2. Алгоритм дій слідчо-оперативних груп Національної поліції на звільнених від окупації територіях з документування воєнних злочинів (на

прикладі звільнених територій Київської області). Київ : Гол. слідче управління Нац. поліції України, 2022. 14 с.

3. Пам'ятка «Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану». Київ : Офіс Ген. прокурора України ; Тренінговий центр прокурорів України, 2022. 32 с.

4. Пам'ятка щодо особливостей організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури. Київ : Офіс Ген. прокурора України ; Тренінговий центр прокурорів України, 2022. 9 с.

5. Пам'ятка щодо особливостей проведення допитів потерпілих/свідків стосовно дослідження фактів сексуального насильства в умовах збройного конфлікту. Київ : Офіс Ген. прокурора України ; Тренінговий центр прокурорів України, 2022. 13 с.

6. Пам'ятка для випускників закладів вищої освіти МВС України з документування злочинів, пов'язаних із збройною агресією РФ проти України : [практ. посіб.] / кол. авт.-уклад.: О. А. Моргунов, О. М. Музичук, В. В. Романюк та ін. ; упоряд.: В. О. Невядовський ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 42 с.

7. Алгоритм дій слідчо-оперативних груп Національної поліції України на звільнених від окупації територіях з документування воєнних злочинів : методичні рекомендації Головного слідчого управління Національної поліції України. м. Київ, 2022. С. 14

8. Пам'ятка щодо особливостей організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури : методичні рекомендації Офісу Генерального прокурора України та Тренінгового центру прокурорів України. м. Київ, 2022. 9 с.

9. Особливості виявлення, документування та розслідування тяжких порушень прав людини, особливо - катувань, в умовах збройного конфлікту : презентаційні матеріали тренінгу для ДБР. «Онлайн-майстерня». 15-16 вересня 2022 року. 52 с.

10. Пам'ятка щодо особливого режиму досудового розслідування та продовження строків тримання під вартою під час судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України (нова редакція статті 615 КПК України): методичні рекомендації Офісу Генерального прокурора України та тренінгового центру прокурорів України. м. Київ, 2022. 17 с.

11. Посібник зі збору доказів для Міжнародного кримінального суду. Київ : Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, 2019. 43 с.

12. Рекомендації щодо проведення огляду місця події. Київ : Тренінговий центр прокурорів України, 2022. 7 с.

13. Алгоритм реагування працівників Національної поліції на події, пов'язані із обстрілами населених пунктів, унаслідок яких сталися масштабні руйнування цивільної інфраструктури, насамперед критичної, та/або значні людські втрати. Київ : Нац. поліція України, 2022. 11 с.
14. Алексеев О.О., Весельський В.К., Пясковський В.В. Розслідування окремих видів злочинів : Навч. посіб. для студ ВНЗ МВС України. НАВС. Київ : ЦУЛ, 2013. 277 с.
15. Криміналістика : підручник [Берназ В.Д., Бірюков В. В., Волобуєв А.Ф.]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2011. 666 с.
16. Криміналістика. Академічний курс : Підручник. Мін-во освіти і науки України. Акад. адвокатури України; Т.В. Варфоломеев, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров, С.В. Гончаренко, В.О. Попелюшко. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 495 с.
17. Криміналістика: питання і відповіді : навч. посіб. для студ. ВНЗ. А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Я.В. Кузьмічов, Ж.В. Удовенко, С.В. Хільченко; МОН України, НАВС. Київ : ЦУЛ, 2011 р. 276 с.
18. Кофанов А.В., Кофанова О.С. Криміналістика : навч. вид. посіб. для підгот. до іспитів. Київ : О.С. Ліпкан, 2011. 245 с.
19. Криміналістика. Навчальний посібник (рек. МОН України) Волобуєв А.Ф., Волобуєва О.О., Самойленко О.А., Смаль І.В. та ін. / За ред. Волобуєва А.Ф. К. КНТ, 2011. 504 с.
20. Слідчі (розшукові) дії: навч. посібник/ О.В. Авраменко, Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк та ін.; за заг ред. Р.І. Благути та Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/373>.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 № 1618-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24.05.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24.05.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
6. Про основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

7. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22 лютого 2000 року №1489-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>.
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
9. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.
10. Про затвердження Інструкції з організації та проведення опитування із застосуванням поліграфа в Державній прикордонній службі України: наказ від 19.04.2022 № 221 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0440-22#Text>
11. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>.
12. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>.
13. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>.
14. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>.
15. Правила проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95#Text>.
16. Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-95#Text>.
17. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної гістології бюро судово-медичної експертизи: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-95#Text>.
18. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної гістології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-95#Text>.
19. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної імунології бюро судово-медичної експертизи: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-95#Text>.

20. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної токсикології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-95#Text>.

21. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної цитології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0251-95#Text>.

22. Порядок позбавлення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів судово-медичних експертів працівникам установ, в яких проводяться судово-медичні експертизи: Наказ МОЗ від 20 липня 2018 № 1361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-18#n2>.

23. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи : Наказ МОЗ України від 08 травня 2018 року № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>.

24. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

25. Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах : Наказ Міністерства юстиції України від 12 грудня 2011 року № 3505/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>

26. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03 листопада 2015 № 1339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.

27. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ МВС України від 07 липня 2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.

28. Про затвердження Інструкції про поводження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 19 серпня 2019 № 691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text>.

29. Про затвердження порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08 лютого 2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> (офіційний сайт Верховної Ради України).
2. <http://www.kmu.gov.ua> (офіційний сайт Кабінету Міністрів України).
3. <https://supreme.court.gov.ua> (офіційний сайт Верховного Суду).
4. <http://www.gp.gov.ua>(офіційний сайт Офісу Генерального прокурора).
5. <http://www.minjst.gov.ua> (офіційний сайт Міністерства юстиції України).